

Összeállító: PALLÓSI JÓZSEF
Összeállítás ideje: 1979.

TART.: HALOTTI ÉS TERVETKEZÉSI SVOKÁGOK KISBER-
KIBEN

7 lap

Földrajzi mutató: KISBERKI
Számmutató: XIX, A, 4

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKÖZLÉS

ÁTVEZETVE AZ EGYS. LTK. 4371-es TÁTELE ALÓL

h371 / 1980

Adottkötő: Pallósi János apt. mérték Nagyberki 7255 Felmab u 53
56 éves

Gyűjtés időpontja 1949

Feldagozása 1980

Gyűjtő neve: Pallósi János apt. mérték Nagyberki Felmab u 53

Cím: Halotti és Temetkezési szokások Kisberkiten 1900-1940 között

Falunkban ez volt 50-80 évtizeddel az, alábbi szokások voltak érvényben. Ma részben megváltoztak.

Haláluk ha valami megnősült a keresztanyját vette a vőlegény ruhát, amely mindig fekete volt.

Ért a fekete ruhát csak húsvétkor, karácsonykor, búcsúkor keresztelő, vagy temetés alkalmával vették föl. Különben a papoknál is a fehéringgel együtt letették. Sok esetben főleg szegény helyen ebben a ruhában is temették el az illetőt.

A módosabbak vették maguknak mániát most kihívták, főleg 40 éven felül.

A szegényebb réteget ilyen vesély nem fenyegette.

A nőknél szintén a férjhermenészes a legközelebbi rokontól (testvér) kapott 1 éltörny fekete ruhát, amelynek szintén az volt a gondoltatása, hogy minden szentkor misére, temetésre, családgyűlésre szintén vasár és ünneprnapokon ezt huzzta föl.

A nő családgyűlésre szintén 1 évig fekete ruhába jártak meg hetekönnap is.

Ha valaki a faluban olyan beteg volt hogy a felgyógyulásra nem volt kilátás a hozzátartozó feleség idős anyja) elkészítette a fekete ruhát, inget, alsóneműt egyhelyre rakta ehhez nem nyúlt senki, pedig mindenki tudta a családban hogy holvan csak halál esetén.

(Nálunk a halott mindig ottlón fekvőket 48 óráig hidegágyon)
Amikor a beteg a halálhoz közeledett a hozzátartozó idősebb
asszonyok elmentek a beteg házához meglátogatni. Rábeszé-
ték ha arast, ha nem hogy gyonyon és áldozson meg, vagy
fel az utolsó kenetet, mert a pap az érvegi részben is ki-
predikálja, hogy az is folyamán nagyon hallgat meg, gyónás
nélkül.

A papot gyónatni lovaskorival hozták messzioról.
Mikor a pap az oltariszentseggel a falához ért mekkondi-
tatták a lélek harangot. Felismeren hogy jön a pap az oltari-
sentséggel.

Mikor a háshoz ért körülöttük pereteruhába öltözött imat-
koró asszonyok is tirden állva dicsérték a papnak.
Beskisérték a beteg szobájába, de nem maradtak ott, hanem
a mellékszobába tirdelve imádkoztak amíg a gyónatás
tartott, hogy a beteg idvörüljön.

Legtöbbször a bűnök is a pap mondta a beteg előtt, az
csak belapátott, mert akkor hirdák a papot ha már az
illető a haláltmáját virta.

A beteg agya mellé egy kisebb asztalra a gyertyaszentelő-
kat II 2 an megszentelt gyertyát gyújtattak meg.
Fészület volt a két gyertya között. Emelkivül egy lavirba
biz, szappan, törökörő volt oda kértve hogy a szentat-
fás után a pap megmoskassa a kezet

Megjegyezni kívánom, hogy ezért a pap mindig fizetést
kért, amit illeté arornal kifizeteni

- A 20-as évben az 5 pengő volt
- A 30-as évben 10 - " -

Amely abban az időben 1/2 g. búrának felett meg.
Ha meghalt az illető a felesége és a testvér vagy annak
a felesége feltek a halottat tisztába és öltöztették fel.
A halott szemet lefogni az állat fehér kendővel felkötni
a feleség, edesanya vagy a testvér szarta. Ez azért történt

hogy a halott szeme nem maradjon nyitva és a szája tálra
ha megmesevedik

Lepedővel együtt letették a földre hogy hamarabb kihűljön
az agyneműt kivitték az udvarra a fagyitörő oxillórnál,
2 napig nem hozták be, még akkor se ha megroadt az eső.
2 nap után lehúzták a huzatot, kifőzték hamuslugban,
Ha az illető protózo betegségre halt meg (pld. rák) az agy-
neműt az ágygal együtt elégették a kert végében temetés
utáni napon

A hidegaggy jó keményre hitömött szalmaszál volt, melyre
fehérlepedőt terítettek hárszötes vászontól.

Ekkor ráfektették a halottat, kezét a mellén ömöküléstől,
szülőjára rósa füzet esavastal, mellére inna kőmpvet a
hasára férfi esetében a kalapot, melléje a pipát, kezt.

A lábára nem húztak cipőt csak harisnyát, időseknél
feretét, gyermekeknél fehérét. fehér ing volt a divat
ert a szarast még ma is megtartják.

Ha kislány volt a halott fehér ruhába öltöztették, fejére
esküvői koronát tettek, jobb körbe kihimzett fehér veszten-
dőt, inna kőmpvet a mellére, rósa füzet a vállkarjára
fehér harisnyát a lábára és ferete cipőt is húztak.

Fin halott esetében ferete ruha, fehér ing, fehér nőruha,
ferete cipő, ball mellére völgényi viasz letrétét, mellére
inna kőmpvet, szülőre rósa füzet feretel. Ide kalapot
kezt stb nem tettek. Azt csak a nősem becskénél protózo

A halálesetet először bejelentették a halottkömör ari,
jegyzőkönyvete az esetet és megvizsgálta hogy a halál
beállt-e vagy nem. Ő adta meg a temetés időpontját

Excel a papírral elmenték a körségházára bejelenteni, utána
a papírral a Temetés időpontját megbeszélmi

Harasra írták a rokonokat a kiket személyesen illet
meghívni még a vidékieket is, valamint a sírásókat

Este összejött a rokonság virrasztóba. A halottas szobába az imátkozó asszonyok, a másik szobába a fiatalok aludt majd a Temetésnél megébredtek

Virrasztáskor borral kínálták a jelenlétét, legalább 3000 illet a koronázást végig adni. Poharat nem adtak hozzá. Régebben 1930-ig a halottat oxentimihály-levon vallon vitték ki a Temetőbe. 1'

1930 után gyászkerivel amit külön meg kellett fizetni
1945 előtt ez 10 pengő volt

1945 után 50 forint

1960 után 100 forint

Ezért 8 foghatsz fiatalemberre volt szükség mert a temető 100 méter van a falutól

A halál-estéről a Temetésig ha 2 este volt akkor 2 szes jött az örsz virrasztani.

A fiatalok itt beszéltek meg a sírásás kérdését, helyét, ki vizet a keresztet, ki a kávélat, oxentelt vizet, füstölőt

Az asszonyok imátkoztak énekeltek éjjelig. A szes elmentek háza. A feleség, férj, vagy édesanya aki vizet maradt petróleum lámpa mellett amely egész éjjel égett virrasztott a halott mellett nézve ülve.

A Temetés befejezéseig nem aludt. Ezért Temetésről olyan fehér himeült volt, mind egy halott úgy nézett ki, fehér sapadt. Aki a Temetés alatt minél jobban jiggatott és beszélt annál jobban mondta utána rá hogy nagyon pajnája

Amikor jött a pap a Temetésre (kerivel hostiá) és a falut elverte megkondította a lélekharangot félperceig.

Megkivánom jiggenni hogy a halál-estéről a Temetés befejezéseig a gazdagabbak 1 óránként, a középsők 2 óránként, a szegények reggel, délbe és este felé 3000 koronázást, ez ma is így van. A koronázás díja 1 napra 1 pengő és a 20-as években 1 pengő, a 30-as években 2 pengő

1945-60-ig 20-30 forint
 1960-70-ig 100 " "
 1970 - Fél 200 " " - karangozási díjat fizetnék.

Amikor megérkezett a pap 1-vel, 2 ministránsal, kántorral a halottat a kaporsóban kitették az udvarra 2 horedlisa melléje, egy asztal melyre egy pohárba szenteltvizet tettek kúruspan agat Fekete bele ari jött a halott előtt letérdelt elmondott egy imátyánkat és a kaporsót meghintette szenteltvízzel Az asztalon volt még 2 db egő gyertya köztük egy fészület Ez alatt felöltözt a pap.

Szegényernél csak fehéringet huzzott.
 Gardagabbánál köpönyeges temetés volt (és van ma is) melyhez zászó, gyászkeresi illet.
 Minden meghívott rokon hozott és hoz ma is koszorút amint a kaporsó köré helyeznek el. A kaporsóba csak a család koszorúját illik rátenni.

Gardagabbánál a szenteltvizet a ministráns a püstiöt a sekrestyés vitte.

Szegényernél egy közeli rokon.
 Druvcsatát szegényernél csak a kántor, gardagabbánál a pap is külön mondott.

Persze nem ingyen ez külön meg kellett fizetni.

Temetést a papnál 1945 előtt	20 pengő
Kántornak	10 "
sekrestyémer	2 - "
szenteltvíz Jostónak	0,5 "
Keresztvivőmer	1 - "

Ma a temetést a pap 500 Ft-ot kes melyben

benne van a kántor díja is 200 Ft jár
 A karangozónak ma

A házi szertartás után elindult a menet a temető felé, Elöl a keresztel vivő, zászó főtő, utána a pap és a kántor az iskolás gyerekekkel.

Majd a halottat vivők vállon vitték a kaporsót a temetőre

Később 1930 után gyászkezesi val.

A koporsó után a hóárvélten hozzá tartozók, majd a megfúrttal és végül ari Tiszteletből eljött. A hozzá tartozók a nagy gyász közepette is megértek, hogy hivatalosan ki jött el mert hasonló esetben illet est viszonyai. Ez tisztelet volt.

Gazdagánál akik megfizették a koporsóval megállták a Temetői keresztnél is imádkozni, énekelni.

A szegényeknél csak a sírnál

A sírnál levették a koporsót a szentmiklósvárosról és a sírra keresztbe feltették 2 db fűrészfűrészt. Erre a pap és a kántor nyhába énekelte is imádkozást elbucsurították a halottat és a sírásónak meghívott rokoniak a koporsót leeresztették a sírba. Egy fő belépett a sírba és a gadás alá helyezte a koporsót neki fejtette az előre elkészített védő deszkát majd kihúzták és meg kezdődött a betemetés.

A betemetés alatt a pap és a kántor a rozsafüzért imádkozták a hivelrel.

A sír annyira megtelt hogy a keresztet a pap le tudta állítani megállták a Temetéssel a pap elhelyezte a keresztet keresztel rajzolt keresztel és intett hogy a betemetés folytatódhat. A pap és a kántor ezután elhagyta a Temetőt

A hozzá tartozók és a rokoniak addig ott álltak amíg a sír teljesen el nem készült.

A kése sírdomb mindegyik oldalára és a fetejére is lapátnyelel keresztet ütöttek a meghívott sírásók ezután helyérték el a koszorúkat a sírra.

Keresztre a házasok, a család koszorúját tették

Gabriel - ballról a Testvéreké,

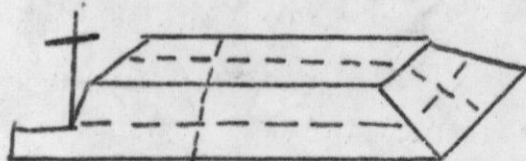
A kereszt mögé a keresztmúlők koszorúját illett Temni

A többi rokoniak koszorúját a közelségi sorrendbe tartják le.

Mielőtt eltávoztak volna a sírtól minden jelenlevő

szerep veszekedett és elmondott egy miatgyánkot a halott lelki üdvösségéért.

Egy elkeszült sírdomb.

Hj Vendel István aki a falu leggazdagabb család gyermeke ~~is~~ volt (egyke) más 25 éves korában 1930-ban meghalt tüdőbajban.

Temetése nagy pompás külvilágok között zajlott le.

Höves György, Komtos Fanyó exen alkalomra külön beszédet mondott és énekelt el. A pap pedig hosszú gyászbeszédet mondott.

A gyászének első verszarványa még ma is emlékszem

Gyintsetek e koporsóba
Virágot és köményt
Penne ifjú, férj és fiu
Mely álomba szendereg
Gyűlést tavaszában
Bézzetes vihar este

Ez a halálát azért volt megrázó mert az első világháború után igen fellépett egy új szociális család / gyermek és ez az egy most meghalt. Több családnak is volt már egy gyermek és ez az egyetlen gyermeket igen féltették a szülők. De hiába féltették a sors amitől féltés beteljesedett az egyke meghalt és a szülők támasznakul maradtak, a vagyon ahogy jött úgy el is ment.

Gyűlést tartották Héjas György
Császár Ferenc
Franer Gyula

Exen esetéből fanyó és árult a falu népe is azóta nincs család ahol már egy gyermek lenne.